

Hyltinge nyinvigda hembygdsgrd en blandning av gammalt och nytt

— Det var inte så förfärligt stor skillnad mellan herremannens och bondens bostad under den tidigare medeltiden, sade landsantikvarien doktor Ivar Schnell, Nyköping, bl. a. när han på söndagen invigningstalade vid Hyltinge nya hembygdsgrd. Bondens stuga kanske mätte 15 meter i längd medan herremannens stuga mätte 19 meter. Därtill kom att herremannen kunde anställa en mästare att dekorera stugan invändigt, som t. ex. har skett med Tovastugan, som nu finns i Nyköping.

Förutom landsantikvarien, som talade om gamla sörmländska bostäder, medverkade "Kathrinä i Klövåalla", Malmabygdens spelmanslag Flens folkdanslag samt Hyl-



»Kathrinä i Klövåalla», hemmahörande i Sköldinge, läste Sörmlandshistorier på bygdemål.

tinge hembygds- och kyrk kör.

Landsantikvarie Ivar Schnell sade bl. a. i sitt föredrag, att det är svårt att med bestämdhet slå fast när man började bosätta sig i Södermanland. Vi har en hel del gamla boplatser i provinsen, och bäst bevarad av dem är en boplatz utanför Katrineholm, där man ännu kan se husgrunderna och bland annat konstatera, att man saknade eldstad inne i bostaden. Man hade den utanför, för att på så sätt slippa från ett besvärligt problem, att leda ut röken.

Av böndernas eller allmogens bostäder från tidigare medeltid har vi inte mycket kvar. Man byggde förnämligast i trä, och trä är ett förgängligt material. Vi vet mer om adelns fursteborgar, som byggdes i sten och därför är bevarade.

Den stuga, som hembygdsföreningen har skaffat sig, en s. k. parstuga, hörde hemma både på bondgården och i herremansgården. Det var bara den skillnaden, att herremannen kunde bygga den större och kosta på den mera. Bonden kanske fick nöja sig med en 15 meter lång stuga, medan herremannen kunde bygga den 19 meter lång. Till bondgården hörde sedan tio, ja, kanske femton olika byggnader för olika behov. Parstugan, eller bondgårdens huvudbyggnad, bestod av en vardagsstuga och en helgdagsstuga. I vardagsstugan tillbringade man sin mesta tid inomhus. Helgdagsstugan nyttjades vid helgerna, vid begravning och dop, bröllop och andra festligheter. Däremellan tjänstgjorde helgdagsstugan mest som förvaringsplats för finkläderna m. m.

I fortsättningen skildrade talaren hur bokulturen utvecklats. Under tidigare medeltid hade man inte skorstenar på husen. När man fick sådana, och man kunde

leda ut röken effektivare, kunde man inreda bostaden bättre. Konservatismen var dock stor varför möbleringen och platsen för möblerna nästan alltid var densamma i varje hem. I början av 1800-talet började man bygga husen i två våningar, och längre fram inspirerades man av tysk byggnadskonst och vi fick all den "snickarglädje", som alltså egentligen inte hör hemma i vårt land.

Med tanke på den byggnad, som invigdes och i vilken man förenat gammalt och nytt, kunde landsantikvarien inte låta bli att pliktskyldigast kritisera.

— Låt oss komma ihåg, sade han, att denna stuga inte är en gammal stuga, utan bara ett gammalt skal med ett helt nytt innehåll. Man hade kanske fått ut lika mycket av hembygdsgrden, om man inte gjort som här, blandat gammalt och nytt. Låt oss komma ihåg att stugan i sitt nuvarande utförande icke representerar gammalt sörmländskt bostadsbyggande.

Landsantikvarien trodde dock, att hembygdsgrden skulle bli Hyltinge hembygdsförening till glädje och nytta, samt menade att glädjen icke vinnes utan möda, och här hade man ju arbetat hårt för att få grden till stånd.

Ej eftersträvat museum

Hembygdsföreningens ordförande kantor Gerhard Lanninger, som välkomsthälsade publik och gäster, hade redan tidigare just erinrat om, att man inte hade sökt få ett museum till stånd. Man hade fått tag i en gammal 1700-talsbyggnad från Lerbo. Den har byggts på med ett par stockar. Man har inrett en källare o. lagt huset på en stensockel, samt inrett den med hjälp av så moderna ting som träfiberplattor o.s.v., allt

sådant som egentligen inte hör samman med den ursprungliga byggnaden. Den torde för övrigt vara ombyggd vid flera tillfällen. I sitt hälsningstal nämnde också hr Lanninger att man i 15 år, alltsedan hembygdsföreningen bildades, hade väntat på att få komma under eget tak. Det hade nu skett och talaren uttalade ett tack till alla dem som medverkat till hembygdsgrdens tillkomst, varvid bl. a. nämndes greve W. Wachtmeister på Långdunker, som skänkt tomt, samt byggnadskommitténs ordförande hr Uno Carlsson. I ett senare anförande av hr Carlsson underströk denne tacket till hembygdsgrdens donatorer och givare.

De många talen inramades med sång av Hyltinge hembygdskör och musik av Malmabygdens spelmanslag. Fru Evy Lanninger medverkade med en prolog och "Kathrinä i Klövåalla", fru Söderberg, Sköldinge, medverkade med gamla Sörmlandshistorier på bygdemål. Inbjudna representanter från grannföreningarna lyckönskade. Flens folkdanslag dansade i solskenet, och när man fått sig all hembygds-kunskap till livs samlades man omkring det dukade kaffebordet inne i parstugan.